

Kuun vedenkantajatyttö

RAIJA BARTENS

Erkki Itkonen on saamelaisen kansanperinteen vanhimpia elementtejä jäljittävissä ja saamelaisten muinaiseen myyttimaailmaan huikean perspektiivin avaavassa tutkimuksessaan »Älteste Elemente der lappischen Volksüberlieferung» (SUSA 74 s. 5–57) osoittanut mahdolliseksi kytkeä saamelaiselle folklorelle niin keskeiset dualistiset naisfiguurit *Njavišædnen* ja *Āččišædnen* ikivanhaan pohjoiseuraasialaiseen myyttiainekseen, jossa positiivinen nais-hahmo – saamelaisena edustajanaan *Njavišædne* – liittyy aurinkoon ja peuraan, negatiivinen hahmo – *Āččišædne* vastineineen – kuuhun ja karhuun.

Njavišædnen ja *Āččišædnen* tarinan siperialaisia vertauskohtia esittäessään Itkonen referoi vastaavaa goldien tarua. Siinä goldikertoja onkin jatkanut tarinaa *Āččišædnen* sisarhahmon, sammakkonaisen, ja kuun yhteyden osoittamiseksi toisella, Pohjois-Aasiassa yleisellä kuun pilkut selittävällä tarinalla. Sammakontytär lähtee illalla kuun valossa vettä hakemaan, ja hänen oman toivomuksensa mukaisesti kuu nostaa hänet luokseen. »Niin hän tulee kuuhun, sankoineen ja korentoineen.»

Pohjoisaasialaisen tarinan vedenkantajatyttö on tavallisimmin orpo. Hänellä saattaa olla paha äitipuoli, joka pakottaa hänet korentoineen ja sankoineen pakkasyönä avannolle vettä hakemaan. Kuu säälii lasta ja nostaa hänet, lapsen omasta pyynnöstä, luokseen. Évelyne Lot-Falck ilmoittaa Siperian turkkilaisten, mongolien, tunguusien ja giljakkien tuntevan tarinan (La lune chez les peuples sibériens et eskimo s. 356–). Samat kansat mainitsi Uno Harvakin tarinan säilyttäjinä; hän referoi jakuuttien, burjattien, tunguusien (myös goldien) ja giljakkien tarinaa (Altain suvun uskonto 127). Tarinaa on säilytetty »kuvakirjoituksenakin»: pohjoisaasialaisen šamaanin puvussa voi riippua aurinkoa ja kuuta symboloivia metallilaaattoja, ja ainakin tunguusi- ja burjattišamaanien puvun metallilaaatassa on piirros vedenkantajatyöstä; sama hahmo on kuvattu myös giljakkilaiseen amulettiin (kuvat Lot-Falckin tutkimuksessa s. 356). (Doerferin tunguusilaisten satujen ja tarinoiden antologiassa on kuun tyttö muuntunut auringon tytöksi; tarinas-

sa aurinko nostaa orpotytön luokseen, s. 30.) Myös eräät Pohjois-Amerikan luoteisrannikon intiaanit näkevät kuussa tytön sankoineen (Harva, mt. 127). Alexander ilmoittaa, että uskomuksen tuntevat haida-, kwakiutl- ja tlingitkansat, s. 257.

Euroopankin puolella vedenkantajatyttö tarinaa on Harvan mukaan kerrottu varsin yleisesti (mt. 127, samoin teoksessa *Finno-Ugrian Mythology* s. 423). Euroopasta tarina löytyy kuitenkin vain kahdelta alueelta, aivan pohjoisesta ja etelämpää aasialaiseen, turkkilaiseen, kulttuuripiiriin kuuluneiden kansojen perinteestä. Äitipuolen kiusaamasta ja kuun armahtamasta vedenkantajatyöstä ovat kertoneet tšuvassit (Mészáros, *A csuvas ősvallás emlékei* s. 82), marit (Živaja starina 1900 s. 197, jonka lähteen Harva mainitsee; Jevsevjev, *SUST* 184 s. 212), udmurtit (Živaja starina 1900 s. 197, Munkácsi, *Votják népköltészeti hagyományok* s. 56—, Wasiljev, *SUST* 18 s. 8; Wasiljev kertoo udmurttien olettaneen orpotyttöä marilaiseksi) ja komit (Fuchs, *Keleti Szemle* XII 258—; Fuchs kiinnittää huomiota Munkácsin ja Wasiljevin tallettamaan tarinan udmurttilaiseen versioon). Se syvälinen vaikutus, mikä Volgan bolgaarien kulttuurilla on ollut mareihin ja udmurtteihin, asettaa vedenkantajatyttö tarinan tšuvassilais-marilais-udmurttilaisen esiintymän Volgan bolgaarien välityksellä aasialaisiin kehyksiin. Saman perinnealueen rönsyksi voi komilainenkin tarina selittyä. Komeilla näyttää kuitenkin olleen välitönkin yhteys siperialaiseen kulttuuriin. Mikušev on löytänyt komien ja obinugrilaisien folkloresta yhteisiä motiiveja (*SUSA* 77). Pienen lisädetaljin voisi mainita. Komilaisessa hiiren ja harakan sadussa tekee hiiri lopuksi itselleen veneen harakan rintaluusta. Tätä sekä Wichmannin että Fokos-Fuchsin myös tallentamaa satua luonnehtii Plesovski tyypillisen komilaiseksi; venäläiseen sadustoon sillä ei ole kytköksiä (*IKL* I s. 86). Itäisiin kytköksiin näyttää viittaavan se, että obinugrilaisissa kielissä (alun perin ehkä vain hantissa) käytetään linnun rintaluuta merkitsemään yhdyssanaa »veneluu»: Kannisto — Liimola — Eiras, *WV* VII s. 121, *DEWOS* s. 529. Pohjoisten komien henkilölaulu, rituaalien ulkopuolinen itku, on sekin sidoksissa siperialaiseen henkilölauluun (Mikušev, *SUSA* 74 s. 105—), mutta myös koltan- ja kuolansaamelaiseen henkilölauluun (kirjoittaja, *FUM* 10 s. 58—; Mikušev liittää komien henkilölaulun saamelaisen ja pohjoiskarjalaisen joiun yhteyteen, *SUSA* 74 s. 107—). Samalla tavoin näyttää komilainen vedenkantajatyttö tarinakin olevan kiinni sekä pohjoisaasialaisessa että pohjoiseurooppalaisessa perinteessä.

Kuolansaamen alueelta löytyy nimittäin tarinan seuraava esiintymä. Kil-dininsaamelaisen version on saanut talteen László Szabó (*Kolalappische Volksdichtung* II s. 30—). Kun tiedetään komeja viime vuosisadalla asettuneen Kuolan niemimaalle saamelaisten naapureiksi, tulee tarinaa helposti

epäilleeksi komilaiseksi anniksi. (Tosin detaljeissa tarinat eroavat: kuun säälimältä orpotytöltä puuttuu kildininsaamelaisessa versiossa komilainen paha äitipuoli.) Tarina on kuitenkin saamelaisalueella tunnettu aiemmin ilmeisesti lännempänäkin.

Tutkimuksessaan »Bæi'vi máнно nástit: sol- och mánkult samt astrala och celesta föreställningar bland samerna» Bo Lundmark siteeraa Jakob Fellmanin tallettaman tarinan:

En man fordom, som hade bekommit en báfwer, om qwällen då han hölt på att koka densamma, befalde han sin flicka hämta sig watten, flickan gick tit som Fadren henne bad, då hon nu öste watten, begabbade hon månen säijandes: 'skiem dig, skiem dig, min Fader och Moder hafwa bekommit en báfwer, nu få wi äta os mätt; men du sitter i Himmelen och gapar, och har intet'. Då hon dessa orden många gånger uprepeterar, blifwer omsider månen wred, far så ned af himmelen, wred halsen af flickan, nedersläpte hufwudet genom Kåjans rökegång och tog kroppen tillika med kiättelen till sig (Lundmark s. 68).

Tarina sisältyy Isac Fellmanin julkaisemaan isänsä lapintutkimuksen sisältävään teokseen *Handlingar och uppsatser angående Finska Lappmarken och Lapparna* 1–4 s. 394 [1]. Tässä versiossa ei siis esiinny säälivä kuu vaan rankaiseva. Kuun ambivalenttiin luonteeseen on Lot-Falck tutkimuksessaan kiinnittänyt huomiota (s. 357). Rankaisevasta kuusta, erityisesti joulunajan julmasta kuusta, on saamelaisalueelta muutakin perimätietoa. Erkki Itkonen mainitsee tutkimuksessaan tarinan, jossa joulunajan kuu laskeutuu puun oksalle tai kodan katolle ja paistaa tai syö tottelemattomat meluavat lapset (mts. 24 lähdeviitteineen), ja hän toteaa myös mansien tunteneen kannibaali-kuun: Munkácsin tallettaman mansien uskomuksen mukaan kuunpilkkut ovat muodostuneet kuun syömistä lapsista (mts.). Myös jakuuttien tarinoissa vedenkantajana saattaa olla orpotytön sijasta kaksi lasta, veli ja sisar, jotka ovat vedenhakumatkalla jääneet katselemaan kuuta. Harva kertoo, että tämän takia jakuutit kieltävät lapsiaan katselemasta kuuta, varsinkin täysikuuta (Harva, mts. 127); rankaisijan rooli kuulla tässäkin variantissa siis on. Fellmanin tarinan vedenkantajatytön ja pohjoisaasialaisen vedenkantajatytön sukulaisuus on kuitenkin ilmeinen. Läntisessä tarinassa on vain ambivalentin kuun synkkä puoli peittänyt tarinan alkuperäisen värin. Kuun säälivää suhdetta tyttöön, erityisesti orpoon, julistava kuun pilkkujen syntytarina on niin laaja-alainen, että siihen sisältyvän tunnevirityksen täytyy olla alkuperäinen.

Vielä yksi pohjoinen versio tunnetaan. Harva huomauttaa, että tarinan toisinto on kirjattu jo Snorren Eddaan (mts. 127). Se on mytologisessa Gylfaginning-osassa. Kohta kuuluu Liisa Bergiuksen suomennoksessa seuraavasti: »Máni ohjaa kuun kulkua ja vallitsee uutta kuuta ja täyttä kuuta.

Hän nosti maasta kaksi lasta, joiden nimet olivat Bil ja Hjúki, näiden mennessä Byrgir nimiseltä kaivolta kantaen olallaan saavia nimeltä Sägr ja tankoa nimeltä Simul. Viðfinnr oli nimeltään heidän isänsä. Nämä lapset seuraavat Mánia kuten maasta saattaa nähdä» (Snorri Sturluson, Edda s. 11). Tarinan detaljeina vesisaavi ja korento ovat konkreetti todiste islantilaisen, (kildinin)saamelaisen ja pohjoisaasian esiintymän yhteydestä. Snorren lakoninen esitys ei tarinan tunnepohjaa paljasta. (Kuun pilkkuja on selitetty monillakin hahmoilla. Harva kertoo Altain tataarien selittäneen, että kuu on siepannut maasta ihmisryöjän; Turuhanskin alueella nähdään kuussa šamaani rumpuineen; kuun jäniksestä kerrotaan laajalla alueella Intiasta Kiinaan ja Mongoliaan, ks. Harva mt. 128, Lot-Falck mt. 358. Yleinen on myös käsitys kuun sammakosta kuten Itkonen tutkimuksessaan huomauttaa s. 37. Irokeesit näkevät kuussa kehrääjän tai kankurin; eurooppalaisessakin perinteessä »kutova kuutar» on tuttu; miehen kasvoiksi, »kuu-ukoksi», kuun kuviot on jo Etu-Aasian muinaiskulttuureissa tulkittu, Tallqvist s. 50—.)

Vedenkantajatyön tarina on piirretty tummalle myyttitaustalle. Pohjois-Aasiassa aurinko on yleensä käsitetty naispuoliseksi, kuu miespuoliseksi (Lot-Falck s. 342, 366). Harva mainitsee turkkilaisten kansojen vastaavan käsityksen (mt. 126), Munkácsi mansien (Vogul népköltési gyűjtemény II:1 0217—, 0221—). Kuun ja maanpäällisen naisen, nimenomaan sukupuolikyöpsän naisen, suhde on ollut jännitteinen. Kuun vaikutusta naisen ruumiin toimintoihin on pidetty Lapissakin selviönä mm. nimityksistä *manno-daw'da* »kuutauti», *mannuo-meärhka* »kuun merkki» päätellen (Lundmark, mt. 62). Kuun on oletettu yleisesti vaikuttavan myös raskauden tilaan; Lundmark siteeraa (s. 62) Tallqvistin kirjassaan »Månen i myt och dikt, folktro och kunst» esittämän luonnehdinnan: »Det kosmiska inflytande månen anses utöva vid ett barns födelse, eventuellt redan vid dess avlelse, är dels godartat, dels skadligt och beror i huvudsak på månens fas vid tillfället, en art av sympatetisk magi». Kuun vaikutusmahdollisuuksia on pohjoisessa pidetty erityisen konkreettisina: eskimoiden uskomuksen mukaan nainen tuli raskaaksi, jos kuun säteet koskettivat hänen paljasta vatsaansa; mikäli nainen ei lasta halunnut, hän yritti välttää tätä tilannetta (Lot-Falck s. 362). Saamelaisilla kuuhun liittyvät negatiiviset uskomukset kulminoituvat joulun ajan kuuhun (Lundmark s. 64—, Itkonen s. 24). Luulajan Lapissa jouluaattona uhreja saaneen *Ruottan* pelättiin vahingoittavan naisia. Sille uhrattiin, jotta »ne ventrem illarum terebret seu perforet», »ei se heidän vatsaansa (koh-tuaan) nävertäisi puhki tai (muuten siihen) tekisi reikää» (Högström, 189). Lundmark olettaa *Ruottan* saamaa, puuhun ripustettua uhria kuukultin paikalliseksi variantiksi (s. 71). Luulajansaamelaiset ovat myös olettaneet länsiskandinaavisen uskomuksen mukaisesti vainajien, »jouluväen», olevan

jouluna liikkeellä, ilmaa pitkin vaeltaen, ja Phébe Fjellström tulkitsee puihin ripustetut uhrit (pienet tuohiveneet) vainajille annetuiksi – entisten merisaamelaisten ilman jumalille osoittamat uhrit olisivat saaneet uuden funktion (Saami Pre-Christian Religion s. 47, Saami Religion s. 34–). Mikä *Ruottan* uhrin alkuperä lieneekin, voi *Ruottan* hahmossa nähdä joulun kuun piirteitä. Ajankohdan vaarallinen ilmiö on saanut eri hahmoja: tarinoissa kuu näyttäytyi myös Stallona, kannibaalisenä metsän eläjänä (Itkonen s. 24, Lundmark s. 67–), mutta reaali maailmassa sen vaarallinen mahti konkretistettiin hahmoksi, johon voitiin vaikuttaa uhrilla. *Ruottan* juuri naiseen, naisen suvunjatkamiseen vaikuttava rooli liittyy *Ruottan* kuuhun eikä vainajiin. Tosin osa vaaralliseen joulun kuuhun kohdistuneista uskomuksista on siirtynyt koskemaan vainajien vaellusta, sitten kun tämä uskomusalue oli skandinaavisilta naapureilta saatu. Harva (Holmberg) kertoo, että jouluna, jolloin vainajat olivat vaelluksella, oli lasten vältettävä kaikkea melua (s. 20). Samoinhan lapsia joulun kuun suhteen varoiteltiin (Itkonen s. 24, Lundmark, s. 68). (Eri asia on, että kuun ja kuolemankin yhteys näkyy siperialaisessa perspektiivissä selvänä, Lot-Falck, s. 359–. Länsisaamelaisella alueella vanhojen lähteiden tunteman taudinhaltijaksi selitetyn *Ruton*, *Roton* ja *Ruottan* erillisyyttä näyttää varmalta, Mebius 126. Nimien yhdistämistä pitää Ränk kylläkin mahdollisena, s. 55.)

Kodan savuaukon ympärille asetettiin joulun ajoiksi messinkirengas: »den månen, som tå är på himmelen skall wara en helig måne, samt en wreder och bister måne, och fördenskull att stilla hans wrede är honom till ähra en ring uphängd i kåtan, som han af rökehåhl i taket skall skina igenom». Tämän Forbukselta, 1700-luvulta, peräisin olevan tiedon Lundmark esittää s. 64. Toinen vanha lähde – »Vocabularium Linguae Lapponum mendicantium» – selittää kodan savuaukkoon sijoitetun messinkirenkaan funktiota: »December denna månaden är mycket helig hos Lapparne; uti denna månaden spinnes aldrig rensenor eller hwad hålst som spinnas kan; och emedan renhonorne under denna tiden äro dräktige så hänga Lapparne en mässingsring bunden i en messingskedja up i taket af deras koja mitt för dörren, så at månen kan med sitt sken bestråla mässingsringen: emedan de tro at Månen kan förhjelpa renhonorne till en god barns börd och äfwen bidra till att ingen skada sker dem under den tiden de äro dräktige» (Lundmark s. 64–). Messinkinen oli myös se rengas, jonka läpi nainen katseli karhua, kun karhunkaatajat olivat tuomassa sitä kotiin (Fjellström s. 18). Fjellströmin kirjan näköislaitokseen liitetyissä kommentteissaan Louise Bäckman selvittää tavan perusteet: »Björnen med sin övernaturliga status var sålunda farlig för kvinnan och därför måste hon iaktta vissa observanser när en björn hade dödats och forslats till bostadens omgivning. Den samiska

kvinnan neutraliserade farligheten genom att se på de hemvändande jägarna genom en mässingsring, den heliga metallen, liksom också på björnens kött när det serverades» (s. 52). Entä jos kodan savuaukkoa kiertävä messinkirengaskin on alun perin suojellut sen alla keittopaikan äärellä istuvaa, ehkä raskaana olevaa naista niin kuin se häntä karhunkin lähellä suojeli? Kuun ja karhun monenkertaisen uskomusyhteyden totesi Erkki Itkonen tutkimuksessaan, s. 24, 25—; kuun ja karhun yhteyteen kiinnittää myös Lot-Falck huomiota, mts. 366—. (Inarin porosaamelaiset varoivat, että kuu ei pääsisi ovesta tai räppänestä paistamaan kenenkään päälle; T. I. Itkonen s. 198.)

Pohjoisen nainen on tuntenut itsensä kuutamolla uhan alaiseksi senkin takia, että miespuolisen kuun on uskottu nostavan maasta naisia luokseen — sen tähden esimerkiksi nuoret grönlannittaret eivät uskaltaneet juoda täysikuun valaisemasta vedestä (Lot-Falck s. 356). Ilmeisesti tästä syystä kildininsaamelainen nainen ei saanut yöllä kuunvalossa mennä noutamaan vettä. Szabón kielenopas on kertonut: »Yksikään nainen ei yöllä mennyt joelle vettä hakemaan, se oli suuri synty. Niitä, jotka sellaisen synnin tekevät, odottaa suuri onnettomuus. Naiset noudattivat tätä ja vettä vain päivällä kantoivat» (Kolalappische Volksdichtung I s. 44). Orpotyttö, vielä lapsi, pystyi tässä myyttimaailmassa herättämään kuun säälin ja pääsi omasta toivomuksestaan kuuhun. Onko tarinalla ollut naisen pelkoakin laukaiseva funktio?

Lot-Falck puhuu tutkimuksessaan Siperian kansojen ja eskimoiden vastakkaisista asenteista aurinkoon ja kuuhun nähden. Sisämaan kansoille aurinko on tärkeämpi, rannikon kansoille, nimenomaan merinisäkkäiden pyyntiä harjoittaville eskimoille ja luoteisille tšuktseille on taas muodostunut kuukultti, joka heijastaa kuun ja meren yhteyttä (mt. 341—). Mutta ambivalenttina, hedelmöittävä ja tuhoavana, kuu näyttää kasvonsa kaikkialla (vrt. mt. 357).

Lapissa pohjolan pitkän pimeyden valonlähde on uskomuksissa traagisesti pimentynyt. Vedenkantajatyttön tarinakin on menettänyt heleän hohteensa itäistä periferiaa lukuun ottamatta. Ilmeisesti se on kuitenkin kauan sitten luonut koko pohjoiseuraasialaisella vyöhykkeellä pehmentävän kehän vaarallisen kuun ympärille.

LÄHTEET

- ALEXANDER, HARTLEY BURR 1916: North American. — The Mythology of All Races X. Boston.
 BARTENS, RAIJA 1986: Die Klagelieder der Komi. Finnisch-Ugrische Mitteilungen 10 s. 41—66. Hamburg.

- BÄCKMAN, LOUISE 1981: Kommentar (Pehr Fjellströmin kirjan »Kort Berättelse, Om Lapparnas Björna-fånge, Samt Deras der wid brukade widskeppelser» näköislaitoksessa). Umeå.
- DEWOS = WOLFGANG, STEINITZ Dialektologisches und etymologisches Wörterbuch der ostjakischen Sprache. Berlin 1966—.
- DOERFER, GERHARD 1983: Sibirische Märchen 2: Tungusen und Jakuten. Herausgegeben und übersetzt von Gerhard Doerfer. Köln.
- FJELLSTRÖM, PEHR 1755: Kort Berättelse, Om Lapparnas Björna-fånge, Samt Deras der wid brukade widskeppelser. Utgifwen Af Pehr Fjellström. Stockholm. Näköislaitos Umeå 1981.
- FJELLSTRÖM, PHEBE 1985: Sacrifices, burial gifts and buried treasures: function and material. — Saami Pre-Christian Religion s. 43—60. Uppsala.
- 1987: Cultural- and traditional-ecological perspectives in Saami religion. — Saami Religion s. 34—45. Uppsala.
- FUCHS, D. R. 1911—12: Eine Studienreise zu den Syrjänen. Keleti Szemle XII s. 229—260. Budapest.
- HARVA (HOLMBERG), UNO 1933: Altain suvun uskonto. Porvoo.
- 1964: Siberian Mythology. — The Mythology of All Races IV. New York.
- HOLMBERG, UNO 1915: Lappalaisten uskonto. Porvoo.
- HÖGSTRÖM, PEHR 1747: Beskrifning Öfwer de til Sweriges Krona lydande Lapmarker. Näköislaitos Umeå 1980.
- ITKONEN, ERKKI 1976: Älteste Elemente der lappischen Volksüberlieferung. SUST 74 s. 5—57. Hki.
- ITKONEN, T. I. 1946: Heidnische Religion und späterer Aberglaube bei den finnischen Lappen. SUST 87. Helsinki.
- JEVSEVJEV: Timofej Jevsevjevs Folklore-Sammlungen aus dem Tscheremissischen. I. Herausgegeben von Alho Alhoniemi und Sirkka Saarinen. SUST 184. Helsinki 1983.
- KANNISTO, ARTTURI — LIIMOLA, MATTI — EIRAS, VUOKKO 1982: Wogulische Volksdichtung VII: Wörterverzeichnis zu den Bänden I—VI. SUST 180. Hki.
- LOT-FALCK, ÉVELYNE 1962: La lune chez les peuples sibériens et eskimo. — Sources orientales V: La lune, mythes et rites, s. 340—367. Paris.
- LUNDMARK, BO 1982: Bæi'vi mánnu nástit. Sol- och månkult samt astrala och celesta föreställningar bland samerna. Acta Bothniensia Occidentalis. Umeå.
- MEBIUS, HANS 1968: Värö: studier i samernas förkristna offerriter. Uppsala.
- MÉSZÁROS, GYULA 1909: A csuvas ósvallás emlékei. Budapest.
- MIKUSCHEV, A. K. 1976: Improvisationspoesie der Komi und ihre Beziehungen zur Folklore der finnisch-ugrischen Völker. SUSA 74 s. 76—123. Hki.
- 1981: Istoritšeskije kontakty permskih i ugarskih narodov po dannym fol'klora. SUSA 77 s. 143—205. Hki.
- MUNKÁCSI, BERNÁT 1887: Votják népköltészeti hagyományok. Budapest.
- 1910—21: Vogul népköltési gyűjtemény II:1. Budapest.
- PLESOVSKI, F. V. 1979: Skazki. Predanija. — Istorija komi literatury I s. 84—119. Syktyvkar.
- RÄNK, GUSTAV 1981: Der mystische Ruto in der samischen Mythologie. Stockholm. Saami Pre-Christian Religion. Studies on the oldest traces of religion among the Saamis. Edited by Louise Bäckman and Åke Hultkrantz. Stockholm Studies in Comparative Religion. Uppsala 1985.
- Saami Religion. Based on Papers read at the Symposium on Saami Religion held at Åbo, Finland, on the 16th—18th of August 1984. Ed. Tore Ahlbäck. Uppsala 1987.
- SNORRI STURLUSON Edda. Gylfin harhanäky. Islantilaisesta tekstistä suomennos. Porvoo 1911.
- SZABÓ, LÁSZLÓ 1966, 1968. Kolalappische Volksdichtung I—II. Göttingen.
- TALLQVIST, KNUT 1938: Kuu ja ihminen: kuu-uskomuksia ja kuunpalvontaa itämailla ja muualla. Helsinki.

WASILJEV, JOHANN 1902: Übersicht über die heidnischen Gebräuche, Aberglauben und Religion der Wotjaken in den Gouvernements Wjatka und Kasan. SUST 18. Hki.
Živaja Starina. S.-Peterburg 1900.

The water-carrying girl on the moon

RAIJA BARTENS

The tale explaining the origin of the dark spots on the surface of the moon, in which the moon takes a little water-carrying girl up to himself, is widely known in northern Asia (Uno Harva, *Altain suvun uskonto* 127, Évelyne Lot-Falck, *La lune chez les peuples sibériens et eskimo* 356—). Harva notes that the tale is equally known in Europe — even Snorri's Edda contains a version of it, and the Red Indians of North-West America know it as well. The article takes a look at the European occurrences

of the tale among the eastern Finno-Ugric and Turkic peoples in the northern Asian context. However, the tale actually represents the old northern Eurasian tradition: it has also been recorded from the Saami peoples (László Szabó, Jakob Fellman), so that the Eddic version from Europe's North-West is not the only one. The tale was placed in a mythical background, expressing the tense relation between the moon, supposed to be of male character, and the earthly woman.